

Motion till riksdagen

1989/90:K638

av Göran Åstrand m.fl. (m)

Svenska kyrkan

Svenska kyrkan är inte bara Sveriges största folkrörelse utan också för miljoner människor "kärast av samfund på jorden".

Vad som sker med kyrkan och vilka förutsättningar som kyrkan får är därmed en av de mest centrala och angelägna samhällsfrågorna.

I sin nuvarande roll möter svenska kyrkan varje år uppemot 22 miljoner människor som söker sig till kyrkan för gudstjänst eller andakt, för musikupplevelser eller kära och svåra familjeangelägenheter som dop, konfirmation, bröllop eller begravning.

Kyrkan följer oss från vagnen till graven och finns vid vår sida och till vår tjänst när livets gång och egen bedömning kallar på henne. Det är så de flesta svenskar ser på sin kyrka.

Svenska kyrkan som evangeliskt-lutherskt trossamfund fungerar både som statskyrka och som bekännelsekyrka. Drygt 92 % av svenskarna är medlemmar i kyrkan, något tiotal procent är aktivt engagerade församlingabor med kyrkan som naturlig centralpunkt i sitt liv.

Denna dubbla roll är svår eftersom kyrkan både uppfattas som statskyrka med en offentligrättslig roll och myndighetsansvar och som helgedom för tro och bekännelse.

Det svenska statskyrkosystemet går tillbaka till reformationens tid, och sedan 1500-talet har vi haft ett organiserat och lagreglerat samarbete mellan kyrka och stat. Först med dissenterlagstiftningen 1860 (som möjliggjorde för enskild person att lämna kyrkan och gå till visst godkänt frikyrkosamfund) och religionsfrihetslagen 1951 (som inom bevarat statskyrkosystem gjorde utträdet ur kyrkan till enkel administrativ åtgärd) gavs möjlighet att stå utanför kyrkan.

De senaste dryga 30 åren har stat-kyrkarelationen utretts och prövats och flera modeller för frigörelse eller skilsmässa har presenterats och blivit föremål för remissbehandling, debatt och beslut.

Den kyrkliga opinionen har varit splittrad, men en majoritet av församlingarna och en majoritet i kyrkomötet har avvisat förslagen. Även riksdagen har avvisat framlagda förslag om relationsförändring som därför inte genomförts.

Däremot har – särskilt under 1980-talet – ett omfattande inomkyrkligt reformarbete genomförts som givit kyrkan en självständigare och gentemot statsmakterna friare ställning.

Viktigast i det sammanhanget att notera är det nya, större, årliga kyrkomötet, kyrkans centralstyrelse och den samordnade rikskyrkliga verksamheten (i den rikskyrkliga stiftelsen).

Samtidigt har lagstiftningen successivt justerats för att möjliggöra självständiga kyrkliga beslut i frågor som rör tro och bekännelse.

Men statskyrkosystemet innebär fortfarande att den kyrkliga lagstiftningen (efter kyrkomötets yttrande) fastläggs av riksdagen, och att kyrkan genom församlingar, samfälligheter och stift kan finansiera sin verksamhet genom skatt, därtill har regeringen fortfarande utnämningrätten beträffande biskopar.

Den allt friare ställning som kyrkan erhållit de senaste åren är – som vi ser det – en riktig och önskvärd utveckling som borde fördjupas bl.a. genom att kyrkan (dvs. kyrkomötet) fick majoritet i kyrkofondens styrelse.

Meningen om kyrkans ställning i förhållande till staten är mycket delad, i samhället, bland och inom partierna samt i kyrkan.

För vår del vill vi *dels verka för att kyrkan inom det bevarande sambandet får en allt självständigare ställning, dels avvakta med de sturkturella förändringarna tills två i sammanhanget centrala utredningar slutförts.*

Utredningen om dop och kyrkotillhörighet kommer att slutbehandlas i början av 1990 talet. Härvid kommer kyrkan att ta ställning till dopets ställning och effekt på medlemskap och kyrkotillhörighet. Ställningstagande till den utredningens slutliga förslag kommer – rimligen – att få stor betydelse för relationen kyrka – stat.

På kyrkomötets initiativ tillsatte regeringen en utredning för att få belyst *kyrkans ekonomiska förutsättningar vid en eventuell relationsförändring.* Utredarens (K A Petri) ställningstagande och analys kommer rimligen också att få stor betydelse för relationsfrågan.

Utän att avvakta dessa utredningar kan dock riksdagen redan nu tillgoda en del av de önskemål som från kyrkligt håll framkommit för att ytterligare stärka kyrkans självständighet.

De frågor vi här lyfter fram har stort symbolvärde.

Den ena gäller hur kyrkan kan disponera över de medel som tillförs kyrkofonden. I dag har staten *majoritet i kyrkofondens styrelse.* Vi ser det som självklart att kyrkofondens medel, som i huvudsak genereras av kyrkans församlingar, skall skötas av en styrelse i vilken av kyrkomötet valda ledamöter är i majoritet och där styrelsen själv utser sin ordförande.

Den andra gäller *biskoparnas ställning* i kyrkomötet. Den svenska kyrkan har en episkopal struktur i vilken biskopen inte bara i teologiska utan även i organisatoriska frågor är stiftets främste företrädare. Mot denna bakgrund är det närmast självklart att biskopen skall vara självskriven ledamot i kyrkomötet; en ordning som också gällde kyrkomötesorganisationens första tid 1868–1982.

De kyrkliga valen genomförs nu i en ordning som till sin formella gång liknar den som tillämpas vid val till landsting och kommunfullmäktige, men kyrkovalen genomföres en månad efter de allmänna valen. Vi ser ett stort värde i att kyrkovalen får en självständigare och friare ställning och förordar att kyrkovalen förläggs till året före det år allmänna val hålles.

I ett kontroversiellt och i kyrkan inte förankrat riksdagsbeslut bestämdes

att folkbokföringen skulle överföras till det borgerliga samhället. Under två år har nu stark oklarhet rått om folkbokföringens framtida hemmahörighet. Riksförsäkringsverket och riksskatteverket har bägge känt sig kallade. Kyrkans organ har i mellantiden erbjudit sig att fortsätta att sköta verksamheten, eventuellt på entreprenad. Vi ser ett stort värde i att kyrkan även fortsättningsvis ansvarar för folkbokföringen i första hand genom att det olyckliga beslutet om folkbokföringens huvudmannaskap ändras.

Mot. 1989/90
K638

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen antar följande förslag till lydelse av 4 § kyrkofondslagen:

För kyrkofonden skall finnas en styrelse. Denna skall bestå av en ordförande och sex andra ledamöter. Tre av ledamöterna utses för tre år av regeringen. Ordföranden och tre av ledamöterna utses av kyrkomötet. Dessa ledamöter väljs för kyrkomötets valperiod snarast efter valperiodens början. Valet gäller till dess kyrkomötet förrättar nytt val under nästa valperiod. För styrelsens ledamöter skall finnas lika många ersättare. De utses på samma sätt som ledamöterna,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att biskoparna skall vara självskrivna i kyrkomötet,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en kyrkans valdag bör införas i enlighet med vad som anförts i motionen.

[att riksdagen beslutar att huvudmannaskapet för folkbokföringen återgår till svenska kyrkan.¹]

Stockholm den 24 januari 1990

Göran Åstrand (m)

Ingegerd Troedsson (m)

Bertil Danielsson (m)

¹ 1989/90:Sk906